PUOLUSTUSMINISTERIÖ **Lausunto**
Turvallisuusjohtaja Kai Knape 11.11.2019 **UTP 17/2019 vp**

Eduskunnan puolustusvaliokunnalle

VALTIONEUVOSTON SELVITYS: SUOMEN JA YHDYSVALTAIN VÄLISEN AVARUUSTILANNETIETOISUUTEEN (SSA, SPACE SITUATIONAL AWARENESS) LIITTYVÄN YHTEISTYÖN KÄYNNISTÄMINEN

Eduskunnan puolustusvaliokunta on varannut puolustusministeriölle tilaisuuden tulla kuultavaksi ja antaa kirjallinen asiantuntijalausunto valtioneuvoston selvitykseen koskien Suomen ja Yhdysvaltain välisen avaruustilannetietoisuuteen (SSA, Space Situational Awareness) liittyvän yhteistyön käynnistämistä. Puolustusministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja toteaa kirjallisena lausuntonaan seuraavaa:

Euroopan unioni haluaa kehittää eurooppalaista SSA-kykyä (Space Situational Awareness), joka sisältää sekä avaruusesineiden tarkkailun (SST, Space Surveillance and Tracking) että avaruussään (SW, Space Weather). Euroopan parlamentin ja neuvoston SST-toimintaa koskevalla päätöksellä no 541/2014/EU määriteltiin kumppanuus, jonka puitteissa jäsenvaltiot myötävaikuttavat resursseillaan Euroopan SST-valmiuksiin. SST:n avulla pyritään avaruusesineitä tarkkailemalla estämään avaruusalusten välisiä ja avaruusalusten ja avaruusromun välisiä törmäyksiä sekä seuraamaan avaruusalusten tai niiden osien valvomatonta paluuta ilmakehään. Samalla päätöksellä perustettiin komission tueksi SST-komitea, jossa Suomi on jäsenenä (PLM/Kai Knape ja MML Paikkatietokeskus/Jenni Virtanen). Vuonna 2016 muodostettiin SST-konsortio (Saksa, Ranska, Espanja, Italia, Britannia), joka on ollut operatiivinen vuoden 2017 alusta. Komissio halusi laajentaa SST-komitean tukemana konsortiota ja vuoden 2017 hakukierroksen tuloksena konsortioon liittyivät Puola, Portugali ja Romania. Suomi harkitsi konsortion jäsenyyden hakemista voidakseen kehittää kansallista SST-kykyä. Suomella ei kuitenkaan ollut tuossa vaiheessa hakukriteerejä täyttävää alustavaa kykyä ja laitteistoa. Pohdintavaiheessa käytiin kahdenvälisiä keskusteluita konsortion ja sen jäsenten kanssa. Näissä keskusteluissa ilmeni, että Yhdysvallat on globaalisti merkittävä SSA-toimija ja että Euroopassa kansallisen avaruustilannetietoisuuden (SSA) kehittämiseksi ja avaruustilannekuvakyvyn luomiseksi yhteistyö Yhdysvaltojen kanssa on oleellinen edellytys. Käytännössä tämä tarkoittaa kahdenvälistä SSA-sopimusta, joita Yhdysvalloilla on mm. lukuisten eurooppalaisten valtioiden kanssa.

Puolustusvoimat on jo usean vuoden ajan halunnut kehittää avaruustilannekuvaa muun tilannetietoisuutensa tueksi ja vahvistamiseksi. Tämä kehitystehtävä on annettu Ilmavoimille. Kansallisen avaruustilannekuvakyvyn luomiseksi yhteistyötä ja suunnittelua on tehty puolustusministeriön, Maanmittauslaitoksen Paikkatietokeskuksen ja Ilmavoimien kesken. Puolustusvoimat tekee SSA-yhteistyötä Ilmatieteenlaitoksen kanssa avaruussään (SW) osalta. Puolustusvoimien tilannetietoisuuden vahvistamiseksi ja avaruustilannekuvan aikaansaamiseksi on katsottu tarpeelliseksi, että Ilmavoimat tekee SSA-sopimuksen Yhdysvaltain Avaruusesikunnan kanssa. Puolustusministeriö valtuutti 16.1.2019 Puolustusvoimat aloittamaan SSA-sopimusneuvottelut ja

antoi SSA-yhteisymmärryspöytäkirjan (MoU) allekirjoitusvaltuudet 4.7.2019 Ilmavoimien komentaja, kenraalimajuri Pasi Jokiselle. Hän allekirjoitti Helsingissä 4.11.2019 kyseisen yhteisymmärryspöytäkirjan Yhdysvaltain Avaruusesikunnan (USSPACECOM) kontra-amiraali Marcus A. Hitchcockin kanssa.

Yhteisymmärryspöytäkirjan pohjalta on tarkoitus vaihtaa julkista avaruustilannetietoisuutta koskevaa tietoa Suomen ja Yhdysvaltain kesken. Kyseinen yhteistyö tulee edesauttamaan kansallisen avaruustilannetietoisuuden kehittämistä sekä varautumista avaruusesineiden aiheuttamiin törmäysriskeihin ja avaruusromun aiheuttamiin riskeihin sen palatessa ilmakehään.

Euroopan unionin neuvoston avaruustyöryhmässä valmistellaan avaruusasetusta, joka sisältäisi eurooppalaisen SSA-kokonaisuuden, satelliittinavigoinnin (Galileo ja EGNOS), kaukokartoituksen (Kopernikus) ja hallitusten välisen satelliittitiedonvälityksen (GOVSATCOM). SSA-kokonaisuudesta komissio on hallinnoinut toistaiseksi vain SST-osuutta, jatkossa tämä koskisi myös avaruussäätä (SW). Asetuksen on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2021.